

N:o 249.

Af herr **E. A. Lindblad**, *angående villkoren för försäljning af kronan tillhöriga jordbruksfastigheter.*

Då med anledning af Kungl. Maj:ts egna-hems-proposition enskild motionär föreslagit, att vid de nuvarande arrendekontraktens utlöpande en generell uppdelning af kronoegendomarne måtte komma till stånd till förmån för bildandet af småbrukslägenheter, må det tillåtas mig att härvid framhålla vissa synpunkter.

Författningen (af 1896) föreskrifver, att från hvarje kronodomän, som äger lämpliga marker till afsöndring, sådana böra fränsäljas, så snart dylikt kan ske »utan egentlig skada eller olägenhet för stamhemmanets skötsel och brukande». Vid närmare eftertanke torde det snart nog blifva uppenbart, att kronan själf ej gärna kan bedrifva en systematisk jordstyckning i större skala. Man kan ej lämpligen sönderdela en större kronodomän, bebyggd med gemensamma åbyggnader, för att möjligen afyttra några få smärre områden, insprängda här och hvar, och behålla kanske större delen i kronans hand osåld. Huru skall brukningen af det osålda kunna bedrifvas *af staten*, låt vara genom en arrendator? Härtill kommer, att någon brist på enskild jord, som lämpar sig för uppdelning och bebyggande till egna hem, visst icke förefinnes. Kronans domäner torde i regel vara rätt väl tillgodosedda med byggnader. Och det kan aldrig blifva national-ekonomiskt riktigt att i fråga om jordens bebyggande oupphörligt byta om åsikter och gå från ett system till ett annat, eller att, sedan man väl sammanfört och bebyggt större komplexer af jord, omedelbart gå att rifva sönder hvad man just fått färdigt.

Annat är däremot att medgifva vissa *lättnader* för styckning af sådan kronojord, som ändock skall säljas, i synnerhet där densamma lämpar sig

för uppdelning till småbruk. Man bör uppmuntra företagsamheten hos enskilda personer, föreningar och dylikt att inköpa jord, för att, där naturliga förutsättningar därtill gifvas, bedrifva dylika jordupplåtelse.

1896 års författning medgifver vid försäljning af mindre lägenheter från kronan, att köpeskillingen får betalas med $\frac{1}{10}$ -del årligen, och det oguldna beloppet drager ej ränta. Denna rättighet synes böra i vissa fall utsträckas äfven till hemman, som säljas på grund af andra gällande bestämmelser af år 1874 och senare, hvarvid köpeskillingen får inbetalas med $\frac{1}{6}$ -del årligen. På förslag af regeringen beslöt 1902 års Riksdag, att där Kungl. Maj:t funne försäljning af område från inköpt skogsegendom böra äga rum, det finge bero på Kungl. Maj:t att för hvarje särskildt fall bestämman, huruvida kungl. brevet den 29 maj 1874 eller kungl. brevet den 25 september 1896 skulle tillämpas vid försäljningen. Det torde också numera icke anses sakna skäl att, då staten själf upplåter jordbrukslägenheter på tio års afbetalning utan ränta, samma förmån finge medgifvas åt enskilda, som möjligen finnas villiga att uppträda som mellanhand, för att möjliggöra ett flertal dylika upplåtelse. För sådant ändamål torde uppskattningsmännen vid saluvärdering af sådan kronodomän, som bör försäljas, i protokollet böra angifva, om några skäl tala för att den längre afbetalningstiden kunde framkalla sådana spekulanter, som ville stycka hemmanet till småbruk, med andra ord, huruvida egendomen kan tänkas lämpa sig härför. Äfven där uppskattningsmännen ej föreslagit sådant, men vid auktionen köpare förklarar sig vilja åtnjuta dylik förmån, med förbindelse att afsöndra och till smärre lägenheter afyttra någon viss andel, t. ex. hälften eller tredjedelen af den salubjudna egendomen, synes domänstyrelsen böra äga rättighet att medgifva den längre betalningstiden. Till undvikande af missbruk torde den bestämmelsen böra inflyta, att, där icke inom 3 år någon afsöndring blifvit försäld eller inom 6 år den åtagna delen eller annan motsvarande jord af ägaren föröftrats till lägenheter, domänstyrelsen äger att uppsäga den oguldna köpeskillingen till inbetalning 6 månader därefter.

Äfven synes inteckningsrätten, som staten i dylika fall betingar, vara hinderlig för senare försäljningar i smålotter. Författningen talar intet om sådan inteckning, men för att tillförsäkra kronan realsäkerhet, har dylik praxis blifvit införd. Till lättnad för eventuell styckning synes man böra medgifva — helst kostnadsfri — relaxering af inteckningen i frånsäld lägenhet till så stort belopp, som kan skäligen motsvaras af de gjorda inbetalningarne. Och att köpare, som senare befinnes vilja afbetala

två eller flere tiondedelar något år, må ha rättighet därtill, kan ju aldrig vara statsverket till förlust eller besvär.

Slutligen finnes det fall, som kunna göra en försäljning af kronoegendom lämplig utöfver nu gällande bestämmelser. Understundom förestå med visshet särskildt omfattande nybyggnader, hvilka medföra en högst väsentlig reduktion af utgående arrendebelopp, och sådan kronoegendom synes då långt hellre böra försälas, där antagligt köpeanbud kan erhållas, äfven om hittills utgående eller beräknadt arrende öfverstiger 600 kronor. I sådana fall borde uppskattningsmännen äga att väcka förslag härom, hvarefter på domänstyrelsens tillrådan Kungl. Maj:t torde hos Riksdagen väcka proposition om dylik försäljning.

Med stöd af det anförda har jag velat föreslå — med utsträckning af 1902 års Riksdags beslut —

1) att Riksdagen måtte medgifva att *dels* vid inträffande arrendeledighet — — — i arrende lämnar mer än 500 kronor, men icke utöfver 600 kronor, *dels* i fråga om sådan kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning utarrenderad — — — högre arrende än 600 kronor, *dels ock* beträffande till inköpt skogsegendom hörande område — — — till större eller mindre del försälas;

att, där Kungl. Maj:t pröfvar försäljning af egendom, *tillhörande något af nämnda 3 slag* böra äga rum, *liksom ock i afseende å försäljning af egendom af samma slag enligt af Kungl. Maj:t och Riksdagen tidigare gifna bestämmelser*, det finge på Kungl. Maj:t ankomma att för hvarje fall besluta, huruvida kungl. brefvet den 29 maj 1874 angående försäljning af vissa hemman och lägenheter, eller kungl. brefvet den 25 september 1896 — — — tillämpas; samt

att vid hvarje försäljning därjämte — — — meddela;

dock under villkor att — — — kungl. brefvet den 29 maj 1874;

2) att Riksdagen i skrifvelse till Konungen anhåller, att vid kronoegendoms försäljning hindrande anordningar

för egendoms vidare styckning till mindre lägenheter, så vidt möjligt, undvikas samt att där så finnes lämpligt att till försäljning utbjuda äfven större kronoegendomar än dem, som lämna högst 600 kronors arrende, förslag härom i hvarje särskildt fall måtte hos Riksdagen göras, hufvudsakligen i syfte att därmed befordra en vidsträcktare jordstyckning.

Stockholm den 7 april 1904.

Ernst Lindblad.

Bilaga.

Nu gällande formulär till skuldförbindelse:

Såsom resterande köpeskilling för
 i socken
 och härad af län,
 betalar undertecknad till Kungl. Maj:t och kronan ett belopp af
 kronor öre, som erlägges på det sätt, att den 14 mars hvart och ett
 af åren 19..... till och med 19..... en niondedel däraf inlevereras i
 läns ränteri; dock att, därest lägenheten icke
 före den 14 mars 19..... är med bostad och, där så erfordras, med för
 lägenhetens skötsel i öfrigt nödiga byggnader försedd, den då oguldna
 delen af köpeskillingen är genast till betalning förfallen; och må inteckning
 utan mitt hörande tagas i egendomen till säkerhet för denna förbindelses
 innehåll.

..... den
 N. N.

Att N. N. egenhändigt tecknat sitt namn intyga på en gång när-
 varande vittnen.

N. N. N. N.

För fullgörande af ofvanstående förbindelse gå undertecknade, en för
 bägge och bägge för en (en för alla och alla för en), i full borgen såsom
 för egen skuld.

N. N. N. N.

Att löftesmännen N. N. och N. N. egenhändigt undertecknat sina
 namn betyga på en gång närvarande vittnen.

N. N. N. N.

Anmärkning. Såväl skuldförbindelsens utgifvare som löftesmännens och vittnens
 syssla eller yrke och hemvist böra under namnen utsättas; hvarjämte löftesmännens
 vederhäftighet bör af vederbörande domare eller K. befallningshafvande intygas.